

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR)
Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: SOÓTHY GYULA.
LAPTULAJDONOS
AZ ERDELYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre — — — — — 8 kor.
Félévre — — — — — 4 „
Negyedévre — — — — — 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

A főpásztor imát és böjtöt rendel.

Szent Péter és szent Pál apostoloknak ezen a mai szent ünnepén sajtó fájdalommal merül fel lelkünkben emlékezete annak a szörnyű büntetnek, amely ezt a múlt évi ünnepet két nappal megelőzőleg Bosnyákország fővárosában véres merénnyel életétől fosztotta meg Szent István koronájának várományosát és fenséges hitvesét. Ez a büntett magva lett egy olyan világháborúnak, amelyhez fogható az elmúlt idők századai sohasem láttak. Hiszen a régmúlt időkben még a legvéresebb háborúk áldozatait is százak és ezrek szerint számították. És világra szóló szörnyűség volt az, amikor százezernyi áldozatot jegyzett fel a történelem. Most pedig alig egy esztendőnek a leforgása alatt már milliókra tornyosult fel a háborúban elesettek száma és egész Európa visszhangzik a sebesültek nyögéseitől, az árva és özvegyek síralmaitól. A tömeges emberpusztítás módszerei olyan rettenetes tökéletességre jutottak, hogy egy negyed órányi idő is teljesen elég volt egy nagy tengerjáró hajó elsüllyesztésére és ezzel másfélszer ember életének gyászosa pusztulására.

Visszhang.

Egy újsághír futólag említette: Tizenhárom hadérettségezett S a fő példatadó, vezéri tette Mily megható végbúcsut rendezett. Istennel kezdte, Véle végezte be A megzavart tanévű iskolát, És készen áll a legszebb életében Harcolni, halni ezer kion át.

És szója a mester, szívekig meghatja Székesfehérvár nagy templomterén: „Mutasd meg, ért rajunk csapatja Nyolc éven át miről regéltem én! Szava befűl az éljen áradatba, Útját elállni többé nem lehet. . . Déáksor élén búcsut intve, adva Katonékig diadalmenet!

Mi más a „Rendtartás” rendőri elve, Tolmácsában a hon, mint bizhatik, Ha tulsok rubrikákon átszökellve

Nekünk, Kedves Híveim, Isten színe előtt meg van a magunk igazsága; a történelem igazságos ítéletet és az erkölcsi törvény bizonyosságot tehetnek mellettünk, hogy ellenfeleink álnoksága kényszerítette ránk a háborút. Mi jogos védelmi harcot folytatunk, hogy megtartsuk nemzetünk életét és azt a helyet, amelyet az isteni Gondviselés nemzetünknek hazául kijelölt. Ellenfeleink túlerejével és álnokságával szemben ügyünk igazsága és a nemzet fiainak páratlan hősiessége erőt adott nekünk, amelyet letörni nem tudtak és rendíthetetlen bizalommal hisszük, hogy nem is fognak tudni.

Legujabban azonban a régi és hatalmas ellenfelekhez szemyes árulással hozzásegődött az a nép is, amelynek hazájában Isten rendelkezéséből Anyaszentegyházunk fejének, Krisztus földi helytartójának, Szentséges Atyánknak, a római pápának székhelye vagy. Jól tudjátok, Kedves Híveim, hogy a pápának hosszú századokon keresztül volt saját földi országa is, amelyet azonban ezelőtt negyvenöt évvel erőszakkal elvettek tőle azoknak az elődei, akik ma új ellenség gyanánt álnokul oldalba támadtak minket.

Mikor a pápa földi országát elvették, a világ ámitására törvénybe tették, hogy

a pápának Rómában olyan tisztelet fog kijárni és olyan szabadsága lesz, mint akár melyik császárnak vagy királynak; beletették abba a törvénybe, hogy a pápa az egész világon elterjedt Anyaszentegyházat mindenkitől függetlenül és legteljesebb szabadsággal kormányozhatja és hogy ebben őt akadályozni senki sem fogja; sőt még azt is beletették, hogyha netán a véresszájú utcai csöcselék háborogni merne a pápa lakása körül, ettől ő az állam feyveres erejével fogják szétkergetni a lázongó tömeget. Azonban még tíz napja múlt el annak, hogy a fennhézjó törvénnyel közel fél-század óta a világot ámitó ország felséges királyunknak és hűséges szövetségeseinek megizente a háborút. már is kiderült, hogy a sokat hánytorgatott biztosító törvény a legámitóbb család. Uraikodónknak és fenséges szövetségeseinek képviselői kénytelenek voltak a pápa mellől távozni, mert személyes sérthetlenségüket a római kormány már nem biztosíthatta.

Magyarország, az Osztrákbirodalom s a szövetségeseinek német államok püspökei a pápa Öszentségével leveleket nem válthatnak és az Egyház ügyeit az egyház fejével nem intézhetik. Rómában a pénzen uszított utcai nép szvenedélye állandóan kavargó és hullámkzik és akik

Tüzes érzésű lélek is lakik.
Votum jogán állsz a vezéri ponton!
Bár azt téved, mit minden honfi várt!
Mégis hatóttál oh lelkemre mondom:
Jeles ciszter director Dombi Márk!

Veterán.

Történelmi visszapillantás az örmények vallási életére.

(Gondolatok az örmények nagy védőszentjének Világosító szent Gergelynek ünnepén.)

Irta :Esztegar Gergely .

Az örmény nemzet nagy védőszentjének: Világosító szent Gergelynek ünnepét rendszeren pünkösd utáni negyedik szombaton, esetleg helyi szokás szerint, az ezt követő vasárnap őrlik meg. Ez ünnep a folyó évben június 19-ére esik.

És mikor az örmény nemzet e nagy ünnepén átgondolom a hajdan nagy és

hatalmas örmény országot az ő külön uralkodóival, önállóságának, függetlenségének és bámulatos harcias erejének teljében, amikor még igazán nyelvében élt a nemzet és futólagosan párhuzamot vonok a múlt és jelen között: mély fájdalom és szomorúság tölti el lelkemet, mert látom, hogy nemzetem pusztul, mindenféle kegyetlen üldözéseknek kitéve, bolyongásra kényszerítve, elhagyva hazáját, elvesztve faji jellegét, elhanyagolva és elfeledve nemzeti nyelvét szanaszét bolyong és az „ubi bene ibi patria” elvéből kiindulva, megállapodik és megtelepszik ott, ahol számára is megélhetést biztosít a sors.

Az egykor nagy és független örményország elpusztult, és az utolsó örmény királynak VI. Leónak már minden kísérlete, hogy országának önállóságát megtartsa, hasztalan volt; mert hatalomra vágyó ellenségeinek kegyetlenkedése és a vérengző megszárlások feladásra kényszerítették a királyt és népét és örményország előbb a perzsa uralkodóknak hó-

Oberbauer A. utóda Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírnévnek örvendő és legrégibb egyházi szerek, ruhák, zászlók. stb. gyára. — Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

ismerik az ottani dolgokat, úgy ítélik meg a helyzetet, hogy abban az esetben, ha az utca szájas népe fenyegetőleg lépne fel a pápai palota ellen, egyetlen lövés amelyet a pápai palótaőrök katonái a lázadó tömegre irányoznának, elég volna arra, hogy a végsőig uszított tömeg véres támadást intézzen a palota és annak lakói ellen, sőt magát az egyház fejét is halálra hurcolja.

Ennél a vigasztalan eshetőségnél azonban sokkal gonoszabb az a már megbizonyult valóság, hogy a szövetség ellenfelek vesztegető pénze annyira megrontotta már az illető országok ujságjait, hogy ezek, mint bizonyos valóságot kürtölik és terjesztik azt a sátni hazugságot, hogy a pápa az Egyház tőkepénzét kölcsönbe adta a háború céljaira: azoknak az országoknak, amelyek ellenünk és hűségeseink ellen irtó háborút kezdték. Ennek a pokoli hazudozásnak pedig az a célja, hogy meggyőltesse a pápát előttünk és szövetségeseink előtt.

Kedves Híveim, ha Isten velünk, ki ellenünk? Ez a rendületlen híte a magyar nemzeti állam megalapítójának, Szent István királynak, akinek dicsőséges szent jobbát fényes menetben csak a minap hordoztuk körül országunk fővárosában, hogy Istentől fegyvereink győzelme által lekönnyörögjük, az egész világ által annyira óhajtott békét. Ha Isten velünk, ki ellenünk: ezt hirdetem én is nektek, Kedves Híveim, mert rendületlen hittel és reménnyel tartom azt, amit a zsoltairos hirdet: „*Midőn az Isten oltalmul hívám, a szent jogok nagy Istenét, Ő meghallgatá elnyomott imám s a bőséggel ellátta ügy verte szét.*” (IV. 1.) Semmi kétségem, hogy igazságos ügyünket a mindenható Isten győzelemre fogja segíteni.

Szentséges Atyánknak, Krisztus Urunk földi helytartójának mostani szorongatott és veszedelmes helyzetén azonban fegyverrel nem segíthetünk, hanem törhetetlen fiúi bizodalommal és buzgó imádsággal. A törhetetlen fiúi

bizodalomnak abban kell megnyilatkoznia, hogy ne higgyünk semmiféle olyan híresztelésnek, avagy ravasz ámtásnak, mint hogyha Krisztus földi helytartója akár szóval, akár pénzzel helyeselné avagy istápolná és támogatná kelepcebe szorult ellenfeleink igaztalan törekvéseit ellenünk és szövetségeseink ellen. Valamint ugyanis a mi Urunk Jézus Krisztus a szent keresztben minden népért ugyanazzal a megosztatlan isteni szeretettel ontotta ki drága szent véré: azonképen az Ő földi helytartója is Krisztus isteni szívéből sugárzó fájdalommal részvétel szemléli a nemzetek szörnyű tusáját és ha hatalmában állana, bizonyára régen végett vetett volna ennek a szörnyű vérontásnak; hiszen Istenben boldogult elődje, épen azon való fájdalommal vált halálra, mert szerető atyai szíve megdermedt a bekövetkezendő iszonyatosságok sejtelméitől, amikor egy évvel ezelőtt kitört a háború.

Az első keresztények példája szerint, akiknek imádságára az Isten csodálatosan megszabadította börtönéből az első pápát, szent Péter apostolt, akit Herodes király halálra szánt, mi is buzgó imával ostromoljuk az Eget, hogy a mindenható és irtalmas Isten, óvja és védelmezze meg Szentséges Atyánkat ellenfeleink álnokságától, erőszakosságától, óvja meg életét és hívei szemeiben és szívében tartsa meg az iránta való bizodalmat, vessen véget mielőbb szomorú fogságának és a mi igaz ügyünk diadalával hozza vissza az ő régi szabadságát és függetlenségét.

Ennélfogva atyai szeretettel kérék titeket, hogy buzgó szívvel vegyetek részt azokban a mindennapi imádságokban, amelyeket kedves papjaim a szentmise után a hívőkkel felváltva mondanak Anyaszentegyházunkért és Szentséges Atyánkért, s vegyetek hívő lélekkel részt azon az akár egyfolytában, akár megszakítva tartott három napi szigorú böjtben, melyet Ő Szentsége maga tartott az Úr szabadító segítségéért so-

rongatott helyzetében. Ajánljátok fel érte ezen hű gyermeki szeretettel végzett önmegtagadástokat, melyre, ha a böjti napok valamelyikén meggyóntok és megáldoztok, Szentséges Atyánk teljes búcsút is engedélyez lelketek üdvére, avagy meghalt szeretteitek szenvedéseinek enyhülésére, kiket a teljes búcsúban magatok helyett részesíteni akartok.

Buzgóságotok jutalma legyen a mennyei meghallgatás, az isteni irgalom s az Úr malasztjának bősége, miknek zálogául szívem teljes szeretével adom reátok a szorongatott Szentatya nevében is főpásztori áldásomat.

A vallási megújulás és a háború

II.

Hány fogódzik így Krisztusba hívő lélekkel s nem karmaival, mint a borostyán a kőfalba, amibe csak kapaszkodik, hogy le ne essék, de táplálékát nem onnan veszi. Hány vette be annyira a leckét, hogy a vázolt lelki, vallási megújulást megvalósítottának tudja.

S ha sok el is jutott e lelki megújulásra, vajjon nem csak a háború tartamára rendezkedett-e így be: azt gondolva jámborul, hogy a megújulás jó lesz, majd villámhárítónak a vihar tartamára. Nem tesznek-e majd sokan úgy, mint akit az erdőben ér a vihar s csak úgy cikkáznak a villámok s csak úgy tördelik — hasogatják a hatalmas törzseket s a szepegő ember sűrűn veti a keresztet egyik fa alatt, de ha elült a vihar s ismét kisütött a nap, vígan fütyörészve indul haza, gondolva magában — hát hiszen kár is volt úgy megijedni. — Ugy nézem a háború okozta megújulásában az embereket, mint azt az embert, aki elkárhozni sem akarna, de Istennek szolgálni sem szeret s nem is szolgál, de mihely betegséget érez, mindjárt papot hivat. Lehet, hogy soknak sikerül, lehet hogy soknak nem sikerül. Hátha az utolsó hívást nem éri meg.

dolt meg, majd a XVI. században a török félhold járma alá került.

De nemcsak politikailag, hanem valóságilag is küzdelmes volt és az ma is az örmények helyzete. Az örmény nemzet kétségtelen adatok szerint eleinte a pogány vallást követte. A III. században az Euphráton inneni Örményországban talánunk már rendszeresen szervezett ker. hitközségeket, sőt biztos adatok szerint 251. körül Alexandriai sz. Dénes az örmények Menzanes nevű püspökéhez levelet intézett. Joggal következtethetjük tehát, hogy a III. század második felében már léteztek keresztény örmények. Az örmény nemzetnek tulajdonképeni megtérése csak a IV. század elején történik meg, amikor Világosító sz. Gergely, aki előbb hitéért valóságos vértanuságot szenvedett, 305-ben Tiridates örmény királyt és alattvalóinak nagy részét Krisztus tanának megnyeri. Amikor az V. században (440-ben) Mieszrob metropolita az örmény betűket feltalálta és a szentírást örmény nyelvre fordította, a ker. vallás mind erősebb és erősebb gyökeret vert abba a talajba, amely-

be sz. Gergely a krisztusi hit magvát már elvetette.

Már e században a perzsák, az általuk leigázott örményeket Zorovaster vallásának elfogadására akarták kényszeríteni, ám a legyőzött nép hősiessen megvédte hitét, s bár a nehéz igát lerázni nem tudta, de a szabad vallásgyakorlatot kivívta magának. De a hithez való ragaszkodás csakhamar lankadni kezdett, s egy rész az eretnek Eutyches tévтанát, mely szerint Krisztusban csak egy és pedig isteni természet van, elfogadva, már az V. században eretnekké lett.

A IX. század elején Photius által kezdeményezett szakadártság, mely többek között elvetette a pápa primátusát, az örmények közül is sokat megnyert tanainak.

A hitellenes mozgalmak megszüntetését célozta az 1439-ben Florenczben megtartott egyetemes zsinat, mely az elszakadt örményeket ismét vissza terelte az egy akolba, sőt IV. Jenő pápa megengedi, hogy szertartásaikhoz tovább is ragaszkodjanak. A későbbi pápák a hitbuzgó nemzetet különféle kedvezményekben

részesítették. XIV. Benedek pápa 1742-ben a sisi pátriárchát Ábrámót hivatalában megerősíti, s úgy őt, mint utódait a cilíciai és kisázsiai örmény pátriárcha cím viselésére is feljogosítja. Az örmények megszilárdulását a kath. vallásban előmozdították a Mechtár Péter által alapított mechtárista rend tagjai, akik számszerint alig tízenegyen, 1715-ben Velence mellett levő sz. Lázár szigetére vonultak, ahol ma is szép és virágzó rendházuk van, amely megérdemli, hogy a lagunák városába utazó idegen megtekintse. A rend tagjai később meghasonoltak s egyrészt elválva az anyaházról 1773-ban előbb Trieszthben, majd 1810-ben Bécsben telepedtek le, ahol a mai napig is egy érsekfőapát főnöksége alatt hirneves rendházzal bírnak. A bécsi rendnek 200 éves fenállása óta hat érsekfőapátja volt, kik közül kettő, a nagynevű dr. Esztegar Vár-tán (1884—1886) és a jelenlegi érsekfőapát dr. Govrig Gergely, (1909—től) szamosújvári, tehát magyarországi születésű.

(Folytatjuk.)

Midőn ezeket így elmondottam, nem mondom, hogy nincs sok szép és nagy-szerű vetülete egy háboruban levő nemzet lelkében, de akármily nagyfokú legyen a hősiesség — s főnséges a karitás sokféle áldozata, itthon egymás gyámolítása, akármennyi és akármilyen hangos legyen az Isten kereső lelkek segélykiáltása, ki tudja nem takarja-e mindez a lelkeknek hitben való gyengeségét, nagy bűnöknek sebeit, az állhatatlanság csiráját, nem lesz-e háborúval született s a háborúval tűnő érzése s nem erénye a lelkeknek.

A lényegyet kutatom, azt hangsúlyozom. Amint Bangha írja, azt kell megértenni „a ma még csak imádkozó tömeggel, hogy az Isten csak imával be nem érheti, hogy az Isten tisztelete lényegében egy az akarat és az élet megreformálásával, hogy a vallásosság nem állhat sóhajtásból és érzélségből, sejtésekből és „együttlélegzéstől”, mint ahogy azt a hosszú béke dőzsöléseiben belebeszéljük magunkba, hanem hogy Isten akaratának teljesítéséből s azoknak az intézményeknek odaadó kultuszából áll, melynek nélkül komoly, cselekvő vallásosság nincsen, s amelyek — minthogy emberek vagyunk — emberi eszközökkel, szervezetekkel: az egyház élén egész apparátusával dolgoznak azon, hogy életünket a maga egészében Krisztus gondolatának és parancsainak magaslatára emeljék: áll szóval nem deismusban, hanem theizmusban, nem felhők és világűrök mögé párolgatott Világépítőmester emlegetésében, hanem az Egyházat őrző s benne a világ végezetéig jelenlevő, tanító, megszentelő, működő Krisztusnak alázatos szolgálatában. Szépek a protestáns német császár vallásos nyilatkozatai. — De bármennyire lelkesülünk is érte, nem szabad felednünk, hogy azért a teljes igazság még ennél is többet kíván. A mi ősz uralkodónknak személyes részvétele pl. a bécsi eucharisztikus kongresszus szentségi körmenetén magában véve is hasonlíthatatlanul többet jelentett a vallásosság terén, mint a német császárnak valamennyi újságokban idézett nyilatkozata. („Magyar Kultúra” III. 5.)

Azt is megengedem, hogy sok megtalálta Istenben való hitét, de hogy megtalálta-e a hitnek tevékeny életét, nem tudom, — hányat érhetett a halál a megújodásnak, a tanulásnak kezdetén vagy feleútján.

A lényegyet kell kutatnunk, azt kell a sok csinált, hazug takaró alól kihámoznunk s a felszínre került érzések s törekvések megvillanásában a tiszta napsugarat a fariseizmus görög tűztétől s az emberi természet gyengéinek füstös, kormos mécsvilágától meg- és elkülönböztetnünk.

A háború sok mindenre tanít, de hogy egy részletképet nyújtsak a periferiáról, itt nem sokat tanított. A távolba indulókról volt szó. Az itthonmaradottak sem vették szívükre a leckét. — Itt az eredmény még nem mutatkozott. Az asszonyok eleget sírnak — de természetük talán — a férfi lelkek még nem mozdultak meg, nem indultak meg. Az itthon maradt ifjak rakoncátlanabbak mint eddig. A templom nem vonza jobban a népet mint eddig, a szentségek még kevésbé. Az Istenben való győzelmes hitre nem talál rá. De hát

Csik e szegletében eddig még a háború szele sem érte, sőt anyagiakban bőségesen fizetett.

Az evangélium nagyon szét van rongyolódva a felvert faluban, az evangélium szelleme nem áradt ki a faluba, a családba, az emberek lelkébe sem ver gyökereket. A templomba tartogatja olyan amilyen hitét, ott éli le ügyszólván vallásos életét; ott kiin az életben kevésnél lehetne megtalálni még csak töredékét is az evangéliumnak.

Nem ver együtt a falu szíve az evangéliummal — de nem ver már együtt a papjával sem — s ezért nem élet és erő számára az evangélium.

Sötét a részletkép talán. Így rajzolódtott a lelkemre. Igyekeztem hűen copirozni az életet. — Így találtam. A hívő lelketem önteném a hitetlen lelkükbe, csak-hogy Istenben való tevékeny hitre s „Krisztus alázatos szolgálatára” tudnám vezetni; de eddig nem ment s most midőn a háború jött segítségemre — amidőn az „Isten hatalmas ököllel belevág a róla megfélekedett világba” s ágyudörgéssel prédikál nekik — most is a kép olyan szomorú sötét. Szomorú és sötét a kép. De minek hallgassam el az igazságot s minek tömjénezek a fel-felcsillogó fénynek, amidőn hívő, papi lelkemen nagy sebeket kell hordoznom, amelyeket az igazi megújódás hiánya vert.

Lesz megújódás. Reméljük. Dolgozunk rajta. De még nem tartunk ott, hogy üdvözölhetnők, hogy tapsolhatnánk neki. Még sok van hátra. Várjuk meg míg átesnek az emberek a vérkeresztségen; tekintsük azt, ami még hátra van.

Nekünk pedig hősök kellene, a hazafiság s a kereszténység hősei, akik a kibontott zászló nyomában is, s Krisztus nyomában is hősök. A lényegyet nem áldozzuk fel semmiért; s nem akarjuk feledni, hogy azok az igazi hősök, akik nemesak itt kapnak aranyérmeket, elismerésben, óvációkban dúsálnak, hanem azok, akiknek Krisztus is tartogatja az örök élet koronáját.

Örömet meghajlok a hősiesség előtt, elismerem az érdemet, csak azt tartom, hogy minél kevesebb legyen az emberi tömjénezésből, hogy kevesebb legyen a salak is a cselekvésben; talmi értékekért nem adom oda a szinaranyat, mert nem feledem, hogy az igaz erényért megfizet az Isten, az Isten fizet meg.

Dolgozzunk, hogy az igazi megújódás napja felvirradjon ránk.
(Vége.) — Vas.

Babér.

Jöjjetek leányok ültessünk virágot
Szegefűt, nefelejtsét, szagos violát
Legyen mivel büszkén feldisziútsuk őket
Győztes fiaink, ha végzik a csatát. . .
Jöjjetek leányok nemesítsünk rózsát —
Csokros oltott bibórt nyiljon a vadon
Ne vegyétek pénzért —
Mikor visszatérnek —
Rózsa erdők várják
Tépjük szabadon —
Jöjjetek leányok
Nemesítsünk rózsát
A babért fiaink úgyis
Onnan hozzák — — —

C h r y s a n t h é m e.

Évi jelentés.

(a brassói kath. nőegylet füzetéből. Az elnökség kérésére írta és az 1915. május 12-iki közgyűlésen felolvasta: Szekula Katinka.)

III.

A szakosztály házi-szegényeinek segélyezésére ez évben 2323.10 K-t fordított, ebből fasegélyre 291.10 K., havi és rögtöni segélyben benne van a Brankován-alap 400 K. értékű utalványsegélye, amelyet felerészben karácsonykor, felerészben husvétkor osztotunk ki.

Ennek a hatalmas segélyösszegnek forrásai voltak:

I. A plébánia templomunkban felállított kedves Szt. Antal persely, amely 2014.46 K-t jövedelmezett. Itt meg kell emlékeznünk arról a kedves névtelen adakozóról, aki egy igazán művészi szép, Szt. Antal szoborral ékesítette fel új perselyünket s akinek kívánságára azt templomunk előcsarnokába helyeztük el. Igazgató, apát-plébános urunk a szobrot március 7-én a nagy mise előtt ünnepélyesen beszentelte s az új perselyt a hívek szeretetébe ajánlotta. — Az ismeretlen adakozónak nemes ajándékáért s annak elhelyezésére vonatkozó szives utasításáért nem tudunk eléggé hálát adni, hiszen nemcsak díszit ad vele szép templomunknak, hanem megsokszorozta ezzel bevételünket s lehetővé tette, hogy szegényeinknek, akiknek az ijesztő drágaságban még nagyobb a nyomoruk, ezután többet adhassunk.

A brassói róm. kath. egyházközség ez évben 539 k-t adott szegényeink segélyezésére, a Brankován-alap vezetősége pedig, amint már fennebb is említettük, 400 K utalványsegélyt küldött kiosztásra.

Házi betegápolási szakosztályunk Hugyák Tádéné fáradságot nem ismerő lelkes vezetése mellett ez évben is szépen dolgozott. Sok sebet heggesztett be, sok könnyet törölt le a jó Magdolna nővér hozzáértő odaadó, lelkes ápolásával, szeretetreméltó, kedves modorával. Mivel a háboru miatt második ápolónőre gondolkunk sem lehetett, egyedül végezte ez évben ezt a szép, de fáradságos munkát. Vallásos lelke erőt adott neki ahhoz. 232 nappali 222 éjjeli ápolása s 5 masszázsa volt egy rövid év lefolyása alatt. A bevétel összege ezekből 713 K., a kiadásé 922.41 K. volt s így 209.41 K. költségtöbblet terseli az egyesület központi pénztárát. A város támogatását ez évben nem kértük, meghoztuk ezt az anyagi áldozatot is szívesen, hiszen annak a kedves, bennünket megértő, támogató brassói társadalomnak tettünk ezzel szolgálatot, amelynek egészségéért, jólétéért örömmel dolgozunk, fáradunk mindig.

Ennél a munkánál is velünk érzett, segítségünk volt egyházközségünk. Betegápoló tésverőnknek ingyen lakást, fűtést, világítást adott.

A cselédkör is folytatta csendben, munkáját. Annak vezetését azonban időközben a jun. . . i választmányi határozatban értelmében, alapítójának, Sylvana nővérnek kívánságára ideiglenesen a kedves nővérnek adta át az egyesület, s az ügy végleges, közgyűlési rendezéséig fűtés, világítás és tisztogatás címen 300 K.

évi segélyt szavazott meg. Ezen összeget az 1914. évre ki is utaltuk.

A Kath. Háziasszonyok Orsz. Szövetségének, ennek a ma már az egész országot behálózó hatalmas központi egyesületnek, s nagynevű, nemeslelkű elnöknőjének, kedves alapító tagunknak, gr. Károlyi Lászlónénak kérésére buzdítására vette munkaprogramjában, karolta fel nőegyesületünk a brassói cselédkérdést. A lelkesedés és munkakedv, amellyel a szakosztály dolgozott, az eredmény, amelyet egy év alatt elért, nagy volt, csodálatra ragadta a központi egyesületet is. — Az akadályok azonban, amelyeket ebben a nehéz viharos évünkben utunkba raktak, egy időre megállítottak.

(Folytatjuk.)

Mikor az ágyú gránátot önt.

Mikor az ágyú gránátot önt
S betölti hanggal a láthatárt:
Énem a létért csónakra vár,
Mint a vergődő hajótörött. . .

S bár százszor keressen halálra
A tömegpárhaj szörnnyetege,
A várt csónak, mint adott jelre,
Megment az életnek, hazának. . .

Kutatni kezdem a nagy titkot,
Mely fátylát elni engedi
S továbbra is erőt nyújt neki,

De megállít a szent természet,
És minden azt hirdeti nekem:
Csónakom az Úr, a Végtelen!

O. Lengyelország jún. hó.

Baár Tibor.

H I R E K.

— **Főpásztorunk** Kolozsvárról kedden utazott el Nagybányára, hol este fényes hadi ájtatosságot tartott szentbeszéddel, utána késő estig gyóntatott. Szerdán reggel 5 órakor szentmisét mondott, mely alatt tömegesen áldoztak, a templom tele volt hívekkel. Aztán Szatmárra utazott püspök társa látogatására: meglátogatta az irgalmas nővérek anyaházát, egyes intézeteket, délutánonként gyóntatott, ájtatosságot tartott és ma — szombaton vizsautazott Kolozsvárra. Innét hétfőn 21-én indul el. Tövisen szent misét mond és onnan kocsival tér vissza székhelyére.

Az esti 7 órai ájtatosság tovább folyik a székesegyházban, az irgalmas nővérek-nél s a barátoknál. Ez utóbbi helyen mult vasárnap szerkesztőnk prédikált. Antalfi Zsirus zeneakadémiai tanár orgonált s egy lengyel sebesült zászlós énekelt. Különben minden vasárnap este szerkesztőnk tart szentbeszédet.

— **Püspök urunk** vasárnap f. hó 13-án Kolozsvárra utazott; utközben este Tövisen ájtatosságot tartott.

— **A gyakori áldozást** ajánlotta a főpásztor a Szentszív ünnepén este, nagy közönség jelenlétében a székesegyházban; úgy is van, minden ájtatosság csak külső-

ség e nélkül: — aki ezt megakadályozza, vagy leszólia — súlyosan vétkezik.

Örömmel jelezhetjük, hogy egyházmegyénk több helyén mint p. o. Brassóban, Csikmindszentben, Sepsiszentgyörgyön stb. így fejezték be az ájtatosságot.

— **Örömmel jelenthetjük**, hogy gróf Apponyi Albert e hó 22-én püspök urunk látogatására városunkba érkezik. Fogadtatására mozgalmat kellene indítani az illető tényezőknek.

Az erdélyi püspöki papneveldebe való felvétel. Az erdélyi püspöki megye papneveldekei közé felvétetni kívánó ifjakkal a pályázati vizsgálatot a püspöki székvárosban Gyulafehérvárt f. évi júl. 1-ső napján fogom megtartani.

Erről a t. Igazgatóságot azon kérés-sel értesitem, hogy a pályázat határidejét a főgimn. VIII. oszt. róm. kath. tanulóinak adja tudomására és azon jó magaviseletű tanulókat, kik a papi pályára magukban kedvet és hivatást érezve pályázni kívánnak, szólítsa fel, hogy keresztlevéllel, érettségi és orvosi bizonyítvánnyal felszerelt folyamodásukat a t. Igazgatósághoz az érettségi vizsgálatok befejeztekor adják be, maguk pedig, amennyiben a körülmények megengedik, a fentebb kitűzött napon reggeli 8 órára a püspöki papnevelő intézetben jelenjenek meg vagy kérjék a személyes megjelenés alól felmentésüket. Ezen esetben az intézeti orvos a jövő tanév elején fogja a pályázót orvosilag megvizsgálni. A véderőtörvény a gimnáziumi papneveldeket a katonai szolgálat alól nem mentesíti s e miatt hadköteles gimnáziumi tanulót a mozgósítás tartama alatt a főgimnázium VII. és VIII. osztályára papneveldekké fel nem vehetek és azokra a pályázatot ki sem terjesztem.

Szíveskedjék a t. Igazgatóság a benyújtott kéréseket az egyes folyamodókról szóló lelküismeretes jelentés kíséretében f. évi jún. 29-ig hozzám beküldeni.

— **Püspök urunk levele egy hős anyához.** Wagner Gusztáv, a 24-ik honvéd gyalogezred hadnagya június 24-én 24-éves korában Galiciában szerzett sebesülésében meghalt Brassóban. Június 6-án a hős hadnagyot eltemették. Majláth Gusztáv Károly gróf erdélyi püspök levelet küldött a hős édesanyához, amely a következő:

Nagyságot asszonyom! Az élete tavaszán elhunyt egyetlen vizgasznak, reménynek elvesztése alkalmával főpásztori szerető szívvel kérem; mérítsen enyhet, vigaszt — mint jó katolikus lélek Jézusnak szentséges szívéből, mely „minden vizgasztalásnak kútjeje; s életünk — és feltámadásunk”. E biztos tudat egyesülésben tart minket eltávozott szereteteinkkel s így távol tart tőlünk csüggedést, szomorúságot; még ha a multnak tövise is sajogna a lélekben.

Igaz részvétem a gyászoló anyának, kit Isten oltalmába ajánlok.

Gyulafehérvár, 1915. június 9.

Tisztelője: Majláth erd. püspök.

— **Pályázatok plebániákra.** A csikszentdomokosi nemes róm. kath. hitközség kegyurasága alatt álló plebánosi állásra pályázatot hirdetek. (Jövedelem 3916 kor.)

Az ezen állást elnyerni óhajító zsinatvizsgás egyházmegyei papokat felhívom, hogy pályázati folyamadványukat rövid

életrajzuk kíséretében ide f. évi jún. hó 30-ig nyújtsák be.

Az alsóporumbáki és vulkáni plebánosi állásokra pályázatot hirdetek. (Jövedelem mindkettőnél 1600 K.) Ezen állások valamelyikét elnyerni óhajító zsinatvizsgás egyházmegyei papokat felhívom, hogy pályázatukat rövid életrajzuk kíséretében f. évi jún. 30-ig hozzám nyújtsák be.

(VIII. sz. püspöki körlevél)

— **Érettségi vizsgálatok.** Az erd. róm. kath. Státus gyulafehérvári főgimnáziumánál június hó 11-én és 12-én voltak az érettségi vizsgálatok Kunecz Elek, kolozsvári tankerületi kir. főigazgató elnöklése alatt, az erd. róm. kath. Státus pedig a vizsgálatokon Tamási Áron, apost. protonotárius, nagyprépost, igazgatótanácsos képviselte. A vizsgálatot tett 15 tanuló közül jelesen éret: Bitai Árpád, aki az Ezredévi jutalomdíjalapítvány 100 kor. jutalmát is megkapta; jól éret: Bartos József, Erdődi József, Hesz Nándor, Márton Áron, Mózes Jenő és Muntean Miklós; éret: Ábrámovszky János, Fejér Gyula, József Manó, Kézdi Béla, Kocsis Imre, Kreesun Szófron és Molnár György. Ezen kívül 12 katonai szolgálatra bevonult tanulóknak adott az érettségi vizsgálobizottság érettségi bizonyítványt, és pedig jeles eredménnyel: Nagy Dénes; jó fokozattal: Maniu Miklós, Muntean Rémus és Pop Kandit, érettek: Braisch János, Buda János, Esztergár Lajos, Gábor Sándor, Orisko Gyula, Stolz György, Székely András és Togyerucz Aurél. Összesen érettek 37-en, és pedig jelesen: 2, jól 9 és egyszerűen 16-an. — Az érettségi eredmény tehát általában jónak mondható.

— **Lelkigyakorlatok.** Minthogy az idén különböző akadályok miatt előre nem biztos a szokásos papi lelkigyakorlatok megtarthatása, bármennyire is szeretném, hogy lelki megújulásra újra összegyűlhessünk, örömmel közlöm a Jézustársaság következő felhívását:

Papi lelkigyakorlatok a Mária-Kongregáció otthonban. (Budapest VIII., Horánszky-u. 20.)

A lelkigyakorlatok fontossága és sokak óhajja arra indította a Jézustársaság budapesti házi előjáróit, hogy lelkigyakorlatokat szervezzen a ft. papság számára a szünidőben.

A lelkigyakorlatok beosztása június 28-tól aug. 20-ig. Június 28-án este 7 óratól — július 1-én este 7 óráig, július 5-én este 7 óratól július 8-án este 7 óráig, július 19-én este 7 óratól — július 22-én este 7 óráig, augusztus 2-án este 7 óratól — aug. 5-én este 7 óráig, augusztus 16-án este 7 óratól — aug. 19-én este 7 óráig.

M e g j e g y z e s e k. 1. A lelkigyakorlatokon résztvevők számára csak 14 szoba áll rendelkezésre megfelelő tér-mekkel és előcsarnokokkal; azért is szíveskedjenek legalább a megkezdés előtt egy héttel jelentkezni.

2. A jelentkezők azonnal értesítést kapnak a felvételtől vagy az esetleges akadályokról.

3. Az utolsó konferencia tárgya a Mária-Kongregáció vezetéséről szól.

— **Sepsiszentgyörgyről írják:** Június 5-én váratlan vendége érkezett a kath. híveknek. A Prohászka és Majláth püspökök felügyelete alatt álló Szociális Missió

Társulat egyik tagja jött meg előzetes értesítés nélkül. Slachta Margit világi szerzetesnő. Egy kedves, finom, szimpátiikus lány, kinek nevét sokan ismerjük szé-számra menő okos, eszes, értékes előadásaiából, melyeket fővárosi és vidéki körútjában végzett.

Oly rövid volt az idő, hogy Székely Károly esperes nem tudott hirtelenében az első előadásra termet szerezni a napok óta tartó sorozások miatt s így az a szokatlan meglepetés érte szombaton este a templomba menőket, hogy ott hallhatták Slachta Margit missió nővér első beszédét.

— **Fogarasról írják:** Egy gyöngéd nő lélek, egy hazaszeretettől lángoló nő szív sugalta hazafias eszme öltött testet akkor, amikor városunkban megtelepítve lett a „Hősök temetője”.

Az Augustza Gyorssegély alap illusztris elnöknője, Széll Jánosné Ó méltósága által felvetett ama nagyszerű eszme alig 8—10 nap alatt testet öltött, s most már készen áll a „Hősök temetője, hogy az anyai föld megszentelt göröngyeivel fedje le azoknak hősi tetemét, akik véruket ontották, életüket áldozták annak védelmére.

A róm. kath., a református és ágostai evangélikus temetők férvetlen szomszédságában lett ez megtelepítve 1203 négyzetméter területen. A munkás elnöknő felkérésére az említett területet egyenlő arányban díjtalanul bocsátotta az említett három egyház az Augustza alap rendelkezésére. A Hősök temetője, 120 sírt magába foglaló néma birodalom más lakókkal is bír. Megtelepítése óta már négy hős dicső porait fogadta méhbe, hogy enyhét, hogy örök pihenést nyújtsan a sokat szenvedett, megtört testnek és léleknek, s mi hamarabb keblén ölelje azokat a vitézeket is, akik hősiességükben megsebesülve, városunk falai között hunyták le szemüket, és a különféle felekezetek temetőiben alusszák örök álmaikat. E temetőben ismét találkozni fognak a néma hősök, hogy boldog, szép álmaikat aludják, hogy álmodjanak arról a dicsőségről, arról a nagyságról, arról a világgyőzeletről, amelyet, hogy terebélyes fává nőhetett vérukkal áztattak, vérukkal, szenvedésekkel tápláltak.

E temető vaskerítéssel lesz körülveve, s már a kerítés is mintegy jelképezni fogja, hogy abban hősök nyugszanak. A temető táblákba van osztva, a melyekben a sírok katonás rendben, szabályos sorokban nyernek elhelyezést. Két kereszt és egy haránt útján izléses virágsoportok díszlenek s közepében majd egy díszes kőoszlopon lesznek megörökítve a néma hősök.

A sírokat évenként virággal az állami polgári leányiskola növendékei fogják beültetni és gondozni s így állandóan biztosítva van az, hogy hőseink sírhantját a megemlékezés díszes virágai borítják örökkön örökké s nem lesznek azok elfeledve gondozatlanul hagyva, gyomokkal és dudvakkal benőve. A temető karbantartásáról egyelőre az Augustza alap gondoskodik, s később, a normális viszonyok beálltával a helybeli helyőrség. A temető megtelepítési, berendezési költsége közadakozásból gyűlt egybe. Kis városunk közönsége ezzel is szép példáját adta áldozatkészségének, nemeslelkűségének, s

bebizonyította azt, hogy a haza hősi védelmében elesett fiait büszke önértzettel vallja magáénak s emléküknök kegyelettel adózik, s az utókornak, az új nemzedéknek követendő példa gyanánt állítja elébe azzal az utasítással, hogy e hantok előtt kalapot emeljenek és e néma hősök emléket mindig tiszteljék. — O. I.

— **Státus Igazgatótanácsának ülése.**

Püspök urunk elnöke alatt Státus Igazgatótanácsa jun. 14-én délután tartott rendes havi ülését.

Az ülést püspök urunk d. u. 3 órakor nyitotta meg. Napirend előtt az igazgatótanács dr. Farkas Lajos egyet. tanárt ünnepelte magas kir. kitüntetésé alkalmából. Az igazgatótanács nevében főpásztorunk mondott emelkedett hangú üdvözlő beszédet, melyben egyfelől azon veszteséget vázolta, melyet a kolozsvári egyetem szenved dr. Farkas Lajos nyugalomba vonulásával. Másfelől pedig azon nyereséget illusztrálta, amit az egyházon s a jótékonyági intézményekre jelent vezérférfiának teljes szabadsága. Kérte is dr. Farkas Lajost, hogy egyháza iránt továbbra is viseltesék a régi szeretettel és ügyeit segítse előbbre lelkes agítással. Dr. Farkas Lajos meglehetősen meleg hangon mondott köszönetet.

Az ülés tárgysorozatán több közérdekű pont szerepelt. Az igazgatótanács elhatározta, hogy legközelebbi ülését augusztus hó 13-án tartja. A kajántói kegyuri plebániára plebánossá Kicsid Géza kolozsszentpéteri segédlelkéssz választották meg. Végül meghallgatták és tudomásul vették Nagy László erdőtanácsos gazdasági felügyelőnek részletes jelentését. E szerint a Státus uradalmában igen szépek ígérkeznek az idej termés s egyébként is a gazdasági kilátások a jövőre megnyugtatók.

Az igazgatótanács ülése délután 5 órakor ért véget.

— **Husz éves találkozó.** A „Közmuvelődés” legutóbbi számában, valaki „husz éves találkozó” címen azt írja, hogy mi, akiket 1915. Julius havában szenteltek fel, Görgényüvegesúrra össze fogunk jönni 20 éves találkozóra. Részemről én ehhez az összejövetelhez nem járulok hozzá. A mostani idöket, amikor a magyar nemzet élet-halál harcot vív, nem tartom alkalmasnak találkozókat rendezésére.

Mindennek meg van a maga ideje!

Hagyjuk tehát az összejövetelt akkora, amikor békés idök lesznek. Akkor a barátságos találkozás is örömtelisebb lesz. Inkább az összejövetelre költendő koronákat tegyük le a haza oltárára, s mint Cimbalmos József osztálytársammal megegyeztünk, ajánljuk fel a „Hadsegélyzőnek” hogy azokkal bár egy hazáért vérző sebet begyógyítsunk.

Ez azt hiszem szebb hazafias tény lesz, mint egy összejövetel, hol kirándulások vannak tervbe véve. Azt hiszem több osztálytársaim is így fognak vélekedni. Sapientia sat.

— **Érettségi vizsgálat a brassói róm. kath. főgimnáziumban.** A brassói r. k. főgimnáziumban az érettségi vizsgálat jun. 10. és 11-én ment végbe Walther Béla tankerületi főigazgató elnöke alatt, a Státus képviselőtében dr. Péter János kézdívisárhelyi igazgató jelent meg. A

vizsgálatra 13 tanuló állott elő, ezek közül jelesen érett 2 tanuló, Antal Dezső és Elek Miklós, jól érett 6 tanuló: Kecskeméti László, Mikes Miklós gróf, Pintér Béla, Voith Mihály, Wächter Ártur, Feller Felicia, egyszerűen érett két tanuló: Rokay Károly, Wusinszky János. Három hó múlva javító vizsgálatot tehet 3 tanuló.

— **Udvarhelyről írják:** Ha az a művészi kivitelezésű szobor, mely I.-ső Ferenc József apostoli királyunkat ábrázolja s melyet f. hó 6-án megindító ünnepeké közt leplezték le Székelyudvarhelyen, nem is tette halhatatlanná Bálint Józsefnek, a közönséges csángó rekrutából immár művészi színvonalra emelkedett katonának a nevét, annyit mégis róla el kell ismernünk, hogy a jeles csángó ezuttal nem közönséges dolgot művelt, nagy szakértelemmel vezette a vésőt és remekbe dolgozott. Elismeréseműlt művészi, eredeti conceptió és művészi kivitel jellemzik domborművét, melyet a leplezés alkalmával nagy számban megjelent közönség se tudott eléggé megcsodálni.

A páratlan hatást, melyet a katonakórház kerthelyiségében leplezett szobor a közönségre gyakorolt, nagyban fokozta Pál István főesperes-plebános, aki Rattenhazy Adolf ezredes főlkérére folytán, a jelenlegi helyzet ügyes felhasználásával s főleg azáltal, hogy a felséges uralkodó életével kapcsolatban a vallásos lelkiületnek jótékony hatását az emberi életre mesteri vonásokkal esetelte: a katonai és civil hatóságok megjelent tagjaihoz, valamint a város nagyszámú közönségéhez, mélyen átértett és szónoki hévvel előadott szentbeszédet intézett, melyet nemcsak a katonai hatóságoknak, de a világi elemeknek is sokszoros tetszésnyilvánítása és zajos tapsvihara követett.

A megindító innepélyről, mely a királyért s az ő győzedelmes hadseregéért lelkesülők innepsége volt, mindenki azzal az imaszó fohással és óhajással távozott, melynek az illustris egyházi szónok e szavakban adott kifejezést: Isten áldása szálljon felséges királyunkra és az ő dicsőséges hadseregére. Az igazságos ügyért harcoló fegyvereket minél előbb végleges győzelemre vezesse az Úr.

— **Ideges, hiú nők.** (A szegedi állami felső leányiskola most tartotta záró innepélyét, amelyen dr. Várady Erzsébet tanárnő feltűntést keltő beszédet mondott.)

Gondoljuk csak át — mondotta Várady Erzsébet dr. — mit mivelünk azalatt puha, meleg otthonunkban, míg dideregve, éhezve, sebekölt boritva, tíz hónapig nem pihent a küzdő hadsereg. A régi világban a várvívásban is résztvettek. Szabadságharcunk nagyszonyai lerakták ékszerüket a haza ölébe, elküldték fiaikat a zászló alá s maguk addig áhitattal dolgoztak otthon a férfi helyett. S ha megjöttek mint hősök, rongyosan, véresen, gyöngédséggel fogadták, kitartással ápolták. Ma? Léha kacagástól hangos az utca, ideges, hiú nők tolonganak mindenütt, ahol cifra rongyokat árulnak. Amikor minden kéznek dolgoznia kötelesség, ostobaságon mulat a közönség moziban, színházban. Ékszerektől csillognak, kincseket pocskolnak, amikor minden fillérrel egy-egy jajszót lehetne megszüntetni. Nem látják a nyomort, akiknek olyan finom érzékük

van a divat műanszai iránt. Nem — nem magyar nők ezek; ugránczok pojákák, érzéketlen figurák, amelyek nem képesek felismerni az élet igazi értékét. A világháború feneketlen örvénye fölkavarja az élet árfját. Hiu versengés, pénzsóvár kapzsiság, ápolónői köntösbe bujtatott léhaság, cifra hamis gyász és sok salak uszik a fölszinen.

— **Tilos az alkohol.** A belügyminiszter már a háború kezdetén rendeletet adott ki, amely szerint a hadbavonuló katonáknak, valamint a harcmezőről visszatérő sebesülteknek és általában véve az összes átutazó katonáknak egészségük megővése érdekében szeszes italokat nyújtani tilos, a kereskedelemügyi miniszter pedig ugyanezen indoktól vezérelve felhívta az államvasutak igazgatóságát, hogy a vasúti vendéglőkben az alkoholtartalmú italoknak a legénységi állományhoz tartozó katonai egyének részére, valamint a katonai szállítmányok továbbításával foglalkozó vasúti személyzet részére való kiszolgáltatás a szolgálatuk tartamára tiltsa meg és egyuttal a magánvasutak igazgatóságait hasonló intézkedés megtételére szölytötte fel. Ezt a vasúti vendéglők bérlinek szöly tilalmat azonban a hadügyminiszter hivatalos értesülése szerint sok helyütt kijátszák akként, hogy a pályaudvar közelében levő vendéglökből és italmérésekből a katonáknak a vasúti kerítésen vagy sövényen át szeszes italokat nyújtanak. A belügyminiszter ennek folytán a törvényhatóságok első tisztviselőjét újból és nyomtatékosan felhívja a pályaudvarok közelében levő vendéglök és kímérések legszigorubb ellenőrzésére abban az irányban, hogy a szeszes italok elárúsításánál szabálytalanságok el ne követtessenek s különösen akadályoztassa meg a rendelkezésére álló minden törvényes eszközzel azt, hogy a pályaudvarokat határoló kerítéseken vagy sövényeken át vagy más meg nem engedett helyeken vagy módokon katonáknak akár pénzért, akár ajándékképp szeszes italok nyujtassanak.

Beke Antal emlékezete.

Még a mult évekbén történt, hogy az Istenben boldogult Beke Antal, kanonok megküldte nekem vázlatos életrajzi adatait és műveinek jegyzékét. mintha érezte volna közeledő halálát. Sokáig haboztam arra nézve, hogy hol tegyem közzé ezen adatokat; végre is úgy gondoltam, hogy legméltóbb helyen lesznek azok a „Közmuvelödesben”, ahol paptársai és volt tanítványai leginkább hozzáférhetnek, meg aztán illó dolog, hogy azon lapban jelenjék meg — ha röviden is — életrajza, ahol annyi érdekes cikkelye látott napvilágot. Még csak annyit jegyzek meg, hogy az említett adatokat jóformán minden kommentár nélkül közlöm.

Beke Antal 1838. január 17-én született Baróton, atyja Beke János volt. Rokoni közül többen a katonai pályán tüntek ki, így id. Beke József honvéddörnyag, ifj. Beke József pedig kézdívasárhelyi katonai intézet igazgatója volt, a szabadságharcban mint ezredes szölygált és résztvett a pisküi útközetben is; Beke Gyula honvéd alezredes volt. Beke Dénes hg. Eszterházinál volt gazdatiszt, Beke János pedig a mult század

elején Gyulafehérvárt mint theologiai tanár, késöbb mint csiksomlyói plebános müködött. Anyja, Balás Anna a híres poetának, baróti Szabó Dávidnak volt unokahuga.

A gimnáziumot Székelyudvarhelyt végezte, a theologiat pedig Gyulafehérvárt kezdte, majd Bécsben folytatta és 1850-ben végezte be. Tanárai voltak: dr. Seebach Vince és dr. Fessler József (késöbb szentpölteni püspök, a vatikáni zsinat jegyzöje) az egyházjogból; dr. Schwetz János, dr. Schrader Kelemen S. J, és dr. Guidi (késöbb bíboros) az alapvetö és ágazatos hitudományokból; dr. Mayer (késöbb tábori püspök) a pastorálisból; dr. Müller Ernö (késöbb linci püspök) az erkölestanból; dr. Janauschek és Fessler az egyháztörténetből; dr. Dankó József (késöbb pozsonyi praelatus kanonok) és dr. Kozelka a bibliai tanulmányokból.

Hazajöven 1859-ben subdiaconussá szenteltetett s mint ilyen Brassöba került káplánnak és hitoktatónak, 1860-ban szentelte fel papnak az akkori püspök Dr. Haynald Lajos, még pedig a Brassö mellett fekvö kis község, Töresvár templomában, ahol canonica visitatiót végzett. Még ezen évben szeptember 1-ére Gyulafehérvárra rendelték be, hol is a theologian az egyházjog és történelem tanára lett, késöbb pedig a papnevelö kormányzását is reá bízták. 1872. május hó 1-én itgatták be kanonoknak.

Kezdet öta nagy szorgalommal kutatott és munkálkodott az egyháztörténelem mezején. Nagyszámú műveinek javarésze ezen körbe tartozik, elsösorban pedig az erdei egyházmegyei történetírás körül állított magának maradandó emléket. Levéltáraink rendezése által szerzett érdemeit pedig a legmagasabb helyről is honorálták, midön a király a vaskorona rend lovagjává nevezte ki. De sokoldalú irodalmi munkásságának legékesenszölybb bizonyítéka gyanánt lássuk az általa kiadott müvek jegyzékét időrendben, ugy amint azt ö maga összeírta:

1. *Egyházi beszéd*, melyet 1866-ban, Szent-István első apostoli magyar király ünnepeén a gyulafehérvári Székese gyházban tartott B. A. theologiai tanár, szentszéki tanácsos és jegyzö. Gyulafehérvárt 1886. Pollák és Volz nyomdája, 44 lap.

2. *Urnapi szent beszéd*, Öröm és hála érzelmek, mit 1867-ben a tövisi templomban tartott B. A. theologiai tanár, szentszéki tanácsos és jegyzö. Gyulafehérvár. 16 lap.

3. *Legjobb és legállandóbb a papi hivatal*. Egyházi beszéd, mit báró Gamerra Arthur, erdély egyházmegyei áldozár első miséje alkalmával a székelykeresztúri templomban 1870-ben, kisasszonyhava 11-én, Mária nevenapján tartott Beke Antal theolog. tanár stb. Gyulafehérvár 28 lap. Nyomatott a püspöki könyvnyomdában.

4. *Az erdély egyházmegyei, gyulafehérvári papnevelö-intézet történeti vázlata*. Az intézet elöljárói, és tagjainak rövid recensziójával. Gyulafehérvárt 1870. 186 lap.

5. *Elméleti és gyakorlati Egyházi Irálytan*. Segédkönyv a lelkési hivatalok részére. Gyulafehérvár 1871. 500 lap.

Második kiadás: Budapest, Hunyadi Mátyás-nyomda 1878. 600 lap.

Harmadik kiadás: Budapest, Hunyadi Mátyás-nyomda, 1890. 758 lap.

6. *Az erdély egyházmegyei Baththyány-könyvtár kéziratainak jegyzéke*. Index Manuscriptorum Bibliothecae Baththyanianae Dioece-

sis Transsilvaniensis. 1871. 56 lap. Nyomatott a püspöki lyc. könyvnyomdában.

7. *Az illem és tisztesség arany szabályai*. 1872. 70 lap. Nyomatott a püspöki Lyc. könyvnyomdában.

8. *Irányszemék a felkezeleti és közös iskolák ügyében*. Szülök és a vallásos nevelés minden barátainak felajánlva. Gyulafehérvárt 1871. 82 lap. Nyomatott a püspöki Lyceumi nyomdában.

9. *A nagyszébeni kir. katolikus Teréz-árvaház alapítványainak érvényessége és katolikus jellege*. A Királyi alapító levél magyar szövegével. Gyulafehérvár, 1872. 82 lap. Nyomatott a püspöki Lyc. könyvnyomdában.

10. *Selecta Proverbia et Axiomata*. Albae-Carolinae 1871. Typis Episcopalis, kis kiadás latin, és latin-magyar nyelven. 40 lap, és 66 lap. Harmadik kiadás Budapest 1889. 58 lap. Athenium.

11. *A gyulafehérvári káptalan őrizete alatt állott gyulafehérvári Archivum Regnicolare címjegyzéke*. Leltár helyett készítve a m. kir. Belügyministetiumhoz a levéltár Budapestre való felszállítása alkalmából az 1882. évi XXIII. törvényekké vgrehajításakor. Budapest, 1884. 72 lap, a gyulafehérvári és Kolozsm. levéltárak nemes levelei rövid jelzésével.

12. *Elsö Ráköczi György és a Porta*. Levelek és okiratok, Kövjtjelentések. A m. t. Akademia megbízásából. Kiadja az Akademia költségeén a M. Történelmi Társulat. Budapest, 1888. XII. és 906 lap

13. *Beke Antal gyulafehérvári székesegyházi örkanonok ővédelme, semmisségi panasz és fellebbezése*. Budapest. Pallás-Részvény-társaság Nyomdája 1888. 96 lap.

14. *Az erdélyi Káptalan levéltára Gyulafehérvárt*. Nyomatva Budapestben, az Akademia költségeén a M. Történelmi Tárbán. 1888—1889 ben. Megjelent külön lenyomatban is:

Elsö füzet 116 lap. 2892. Bpest.

Második füzet 117—112 lap 1893. Bpest.

Harmadik füzet 213—308 lap 1897. Bpest. az Atheneum Részvény-Társaság könyvnyomdájában.

15. *A kolozsmostori Konvent levéltára*; ismertette B. A. a M. Történelmi Tárbán. Budapest, 1887. Külön lenyomat. Nyomatott az Atheneum könyvnyomda.

16. *Pázmány, Lippai és Eszterházi levelezése I. Ráköczi Györggyel gyulafehérvári levéltári oklevelek alapján*. Közli B. A. Budapest, 1882. 96 lap. Athenium Részvény-társulati Nyomda. Megjelent a M. Történelmi Tárbán is.

17. *Eszterházi Miklós nádor leveleiböl*. Kiadta B. A. 1885. Budapest. Athenium R. T. nyomda. Megjelent a M. Történeli Tárbán is.

18. *Az Erdélyi Egyházmegye képe a XIV-ik század elején*. Az 1332—1337. évi pápai tizedjegyzék világánál. Megjelent az Esztergomi „Magyar Lion” 1897. évi füzetében és külön lenyomatban is. Esztergom, 1894. 226 lap.

19. *Beke Antal kanonok nyílt levele a gyulafehérvári Baththyány-Könyvtár kéziratai ügyében, a „Magyar Könyveszemle” szerkesztöséghez*. Gyulafehérvárt, 1902. 24 lapon. Közölte a „Közmuvelödes” is.

20. *Kritikai értekezés és bemutatö Pázmány Péter bíboros müvei legújabb kiadásának első kötetéhez*. Megjelent a „Közmuvelödes”-ben 1895-ben.

21. Az erdélyi püspökség, káptalan és a gyulafehérvári székesegyház története. Leírva az „Alsófehérmegyei Monografia” javára kb. 150 iven. A székesegyház története a Magyar Műemlékek számára leírva kb. 50 iven. Budapest.

22. 1898—1899-ben püspöki engedéllyel s a Magyar T. Akademia bizalma folytán a Forster-féle alapítvány segédelmével Rómában a pápai levéltárban vizsgálja XIII. Jacze pápa 1484—1492. évi Codexeit, a Codex Supplicationum, és más Codexeket, jelentést tévén a hazai oklevelekről az Akademiának és az erdélyi püspöknek,

23. 1899—1906-ban Rendezte az Erdélyi Káptalan új levéltárát 154 levéltári ládában, a székesegyház főtornyára földszinti részében, ellátva a levéltárt a következő indexekkel (Levéltári Mutatókkal):

a) *Index Topologicus*, az összes levéltári tárgyak ládánkénti egybeírása.

b) *Index Chronologicus*. A levéltári oklevelek kortani, időrendben való egybeírása.

c) *Index Alphabeticus*, a főbb tárgyak és személyek betűrendes kimutatása.

d) *Az alcinczi uradalom levéltári Indexe*.

e) *Az erdélyi Káptalan 1753—1900. évi jegyzőkönyveinek Indexe*.

24. *Időrendi adatok az Üdvezítőről*. Chronologikus értekezés, Krisztus Urunk születése, élete és halála éveiről. Megjelent 1906-ban a „Hittudományi Folyóiratban.” Megjelent különnyomatban is Budapest. Atheneum R. T. nyomda 1906.

25. A gyulafehérvári káptalani és kolozsmonostori konventi levéltárak leveles ládáinak ügyében, míg az illető főtemplomok helyiségeinek Gyulafehérvárt és Kolozsvárt sajátjai lévén, de a levéltár Budára felvitelkor „Sub spe remissionis” elvitetvén, de vissza nem adván. kb. 13 iven a „Religió” számára Dr. Dudek János egyet. tanár és szerkesztő urhoz egy értekezést írt 1907-ben. A megjelenést reméljük.

26. *Tiánai Apollonius és Athenai Philostratus jellemzése*. Dr. Kis János pápai prealatus egyet. tanár kezén, kb. 130 iven. Értekezés. Beküldve 1908. évben.

27. *Okmánytöredékek*, az erdélyi püspökség területén volt régi papi beneficiumokról és papi rendű személyekről. Leírva kb. 100 iven, a „Bathyanum” című folyóirat számára. Ebből egy rész most van sajtó alatt. E jegyzékben nincsenek felemlítve azon apróbb cikkelyek és értekezések, melyek a különféle lapokban jelentek meg. De azok nélkül is csak elismeréssel szólhatunk azon nagy szorgalomról, mellyel a felsorolt munkák anyagának felkutatása járt; csak hálával emlékezhettünk meg arról az emberről, aki elzárkózva a világtól jóformán élete utolsó percéig írt, olvasott és dolgozott; aki nem magának, hanem egyházának szerzett elismerést és dicsőséget műveivel; aki meghasonolva a világgal és emberekkel a tudomány művelésében keresett és talált vigasztalást. Most tehát, midőn a megboldogultnak emlékét feljuttatjuk lelkünkben, feledjük el az embernek gyarlóságait, s gondoljunk szeretettel azon kiváló tulajdonságokra, melyek amazokat messze fölülmulják, s melyek az ő nevét maradandóvá teszik.

Az isteni Gondviselés különös kegyelme megengedte, hogy papságának ötvenedik, kanonokságának pedig negyvenedik évfordulóját is mint ő maga írja: „jó egészségben és csendességben” — megülhette. Majd

aztán betegeskedni kezdett s 1913. év május hó 9-én az Úrban csendesen elhunyt; holttestét azon egyház kriptájába helyezték el örök nyugalomra, melynek történetével oly szívesen foglalkozott. Oltió már beväste Beke Antal nevét az emlékezet ércablájába, mi is áldozunk hát kegyelettel emlékének!

Gy. T.

Szerkesztői üzenetek.

— **Ch.** Köszönöm megtisztelő sorait — sajnos nem mehetek sehová. Majd egyszer más alkalomkor.

— **Életuntakhoz.** Kath. Sajtó — a papir kosárba kerültek.

— **M.** Versét íme, itt közöljük:

— **Chrysanthémehez.**

Házuk előtt néha

Utam, ha elvezet,

Ablakból réam

Virágliget nevet.

Gondolom, ilyenkor

Mily szépen egyező:

Virág mögé rejtve,

Virágos lelkű nő.

Sok virágfejeecske

Suttog, zokog, nevet,

Egyik bizva néz szét,

Másik mindig temet.

Ápolójuk érti

Mindegyiknek szavát, —

Dalába fűzi össze

Szívüiknek himnusát.

Örül az örvendőkkel,

Zokog, ha sírni kell, —

Együtt érez a szíve

Aggal és gyermekkel.

Remélni tud s szeretni,

Hite mint sziklakő . . .

Vajha lenne sok ily!

Virágos lelkű nő!

Miryam.

— **Bereck.** A Hadikölcson jegyzéseket okvetlen közölni fogjuk.

FLEMMICH A. FIAI

sima és mintázott selyemszövetek mekkanikai szövődéje

WIEN,

Alapított 1838.

GYÁR:

VI., Webgasse 43.

600 alkalmazott.

Römerstadt, Mähren.

Készítmények:

templom-, zászló- és kárpitszövetek

minden stílusban, valamint

KÉSZ MISERUHÁK

dús választékban, mindenféle és ó-keresztény formában is.

Eladás közvetlen a gyárból a legolcsóbb árban történik

Miseruhák javítása elvállaltatik.

Költségajánlat díjmentes.

Megbízható kath. cég!

A pécsi országos kiállításon
arany éremmel kitüntetve.

Ruzsinszky Béla

oltárépítő

PECS, Tábor-utca 4. sz.

Géperőre berendezett műintézetében olcsón készít bemutatott rajzok szerint oltárt, szószéket, padokat stb. Szállít teljes templomberendezést és elvállal régi oltár és szószék aranyozását és szobrok színezését.

Fleischer János

(Keresztény katolikus cég.)
egyházi ruha és reverenda szabó
PÉCS, Ferenciek-utca 9. sz.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott reverendák és címádák, papi civil öltönyök előállítására. Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindegyik egyházi ruhák:** casulák pluvialék velumok, baldachinumok minisztráns ruhák zászlók, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre sem Bécsbe menni. Üzletem versenyképes minden pesti vagy bécsi céggel úgy szabászat, mint ár és minőség tekintetében. — Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek. — **Költségvetés és árjegyzék ingyen!**

Személyesen is megjelenek.

AZ OSZTRÁK-MAGYAR VÖRÖSKÖNYV.

A monarchia háborus dokumentumait, az ellenséges és semleges államokkal folytatott tárgyalásokat, bizalmas követi jelentéseket, a hirhedt szerb dossier-t és a háboru előzményeire vonatkozó egyéb okmányokat tartalmazza.

Ára 1 Korona.

Bérmentve postán 1 Kor. 20 fill.

SVEN HEDIN: EGY HARCBA ÁLLÓ NEMZET.

Ez a könyv legmegkapóbb leírása a németiség háborújának. Sven Hedin hónapokig élt a német harctereken, szívesen látott vendége volt a német oszárnak, látta, hogy organizálják a stratégiai mozdulatokat; ott lehetett a hősi rohamoknál.

Hatalmas szenzáció ez a könyv, mert az egész világ számára először tárja fel a csodálatos Németszagozt a történelem legnagyobb háborújának kónapjai alatt. A nagy alaku 176 oldalas kötet ára 1 korona, bérmentve 1 K. 10 f. beküldése ellenében.

DETLEV VON LILIENCRON: HÁBORUS NOVELLÁK.

Liliencron könyvének értékét és aktualitását mindennél jobban bizonyítja az a szenzáció, hogy a német kiadás ma már a 167-ik kiadásban forog közele. Szerző mint aktív katonatiszt végigharcolta a nagy német-Francia háborút. Sok hívatott kritikus szerint ezek a legszebb háborus elbeszélései a világtörténelemnek. Csataképei megdöbbentően fenségesek; magunk előtt látjuk a katonáktól szibongó haroteret, a táborot, a nevetelő sereget, a véres útközveteket, az elkeveredett rohamot, egyesek hőstetteit. A könyv bolti ára gyönyörű borítékban 3. K. bérmentve 3. K. 20. fillér.

Conan Doyle: VESZEDELEM!

Az angolok híres írója előre meglátta és megírta a német flotta mostani, izgalmasan várt akcióját Anglia ellen. Conan Doyle izgató részletekkel tárja fel, hogy néhány tengeralatt járó hajó tönkre tudja tenni Angliát az óriási angol flottát tétlenségre kárhoztatva.

Bolti ára 40 fill. bérmentve 45 fillér.

Fényes László könyve: *A szerb harctérről.*

A világháboru eddigi irodalmának egyik legszenzációsabb terméke. Fényes L. maga is átélte a leírt harcokat. Izgató, színes beszámolóit ugyszólván a lövészárkban írta meg. Azoknak a harcoknak, melyeket megrajzol, ő maga is átérezte minden borzalmát. Ott volt a rajvonalban, a bravuros rohamoknál és ott volt a kötőzhelyen.

Bolti ára 3 korona. Bérmentve 3 kor. 20 fill.

ELMÉLKEDÉSEK szűz Mária tiszteletére minden hónap első szombatján című füzet, mely 12 elmélkedést tartalmaz.

A szűz Mária tiszteletére minden hónap első szombatján című füzet, mely 12 elmélkedést tartalmaz. A szűz Mária tiszteletére minden hónap első szombatján című füzet, mely 12 elmélkedést tartalmaz. A szűz Mária tiszteletére minden hónap első szombatján című füzet, mely 12 elmélkedést tartalmaz.

A jelen háborus idők különösen alkalmasak arra, hogy szűz Mária, — a Magyarok Nagyasszonya — tiszteletében buzgólkodjunk s az ő közvetítésével a világot megváltó szent Fiától békét esdekeljünk le szegény hazánk s benne magunk számára.

Gyakoroljunk, ismertessük és terjesszük szívesen a szűz Mária tiszteletét; vegyünk tele kézzel és meleg szívvel a nekünk megírt teljes búcsú kincseiből a saját lelkünknek, a tisztítófűzben szenvedőknek és Mária országának javára. — mondja a füzetke Előszava.

Ára példányonként — portóval — 23 fill., kötve 40 fillér.

Az elmélkedések mellett imádságok is vannak a füzetben.

Megérdemli a saját lelkünk, édes hazánk és szűz Mária.

Hirtvel kell terjeszteni az imádkozó elmélkedéseket!

Kaphatók: a Püspöki Lyceumi könyvnyomda könyvkereskedésében Gyulafehérvárt.

Katholikus családok lapja!

„ÉLET”

Képes heti folyóirat. Előkelő színvonalon szerkesztett szépirodalmi képes lap. Nem hiányozhatik egyetlen katolikus intelligens család asztaláról sem. Szerkeszti jeles katolikus írók gárdája élén Izsófi Alajos. Előfizetési ára egész évre 20, félévre 10, negyedévre 5 K. Szerkesztőség és kiadóhivatal, Budapest, VII., Damjanich-utca 50. Jó lélekkel ajánljuk a változatos tartalmú, aktuális képekben gazdag folyóiratot közönségünk figyelmébe s támogatásába.

FRANCIA CLASZ NEMET MAGYAR
VILÁGNYELVEK
KAPRATÓ: SCHÄSER FERENCZ
Gyulafehérvárt

A NAGY HÁBORU ÍRÁSBAN ÉSKÉPBEN

Az egyik rész 25 füzetben: ÉSZAKON ÉS DÉLEN

címmel az oroszországi és szerbiai háborúval foglalkozik és a Conrad és Hindenburg vezérlete alatti hadseregek dicsőséges tevékenységét egységesen dolgozza fel.

A másik rész ugyancsak 25 füzetben: A NYUGATI HARCTÉR

címmel a franciák, belgák, angolok japánok elleni szárazföldi és tengeri küzdelmeket mutatja be.

Minden füzet ára 40 fillér.
Kaphatók Schäser Ferenc könyvkereskedésében Gyulafehérvárt.

A plebániáknak és lelkészi hivataloknak szükséges összes

Egyházi nyomtatványok

Cimnyomással ellátott hivatalos levélbortékok (100 drb. 1 K. 20 fillertől)

Devocionális cikkek (rózsafüzérek, feszületek, szentképek stb.) jutányos árban.

A Szent István Társulat összes kiadványait állandóan raktáron tartjuk és ugyanazon árban árusítjuk mint a kiadó cég.

Irodai szükségletre mindennemű papírok és írószerek általunk beszerezhetők.

Árjegyzéket, mintát valamint könyvnyomdai megrendeléseknél (művek nyomása) árajánlattal készséggel szolgálunk.

kaphatók a Püsp. Lyc. könyvnyomdájában Gyulafehérvárt.